

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Celebratione Missarvm, Et Sacramento Eucharistiae, Et Divinis Officiis.
Titvlvs XLI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Idem Compostellano Archiepiscopo.

Proposuit a: quod venientibus ad ecclesiam sancti Jacobi ex diversis regionibus peregrinis, & volentibus aliis ab aliis per contentiones & rixas altaris de nocte custodiam vindicare, homicidia contingunt fieri & interdum & aliquando vulnera inferuntur: [1 & 7.] Fraternitati tuæ taliter respon. a quod manente ecclesia & altari, ipsa reconciliari poterit per aquam cum vino & cinere benedictam.

[1 Propter quæ nos humiliter postulasti ut alio modo, quam per consecrationis beneficium dignemur ipsi ecclesia providere. Manente igitur ecclesia & altari.]

CAP. V.

Plura altaria simul in eadem ecclesia consecrari possunt, & idem in pluribus Episcopis.

Idem.

Utrum & sis: & infra. Noveris igitur, quod plura in ecclesia una altaria, & plures Episcopos simul poteris consecrare.

CAP. VI.

Corruente tecto parietibus illis, & mensa altaris non enormiter fracta, nec altare, nec ecclesia consecratur.

Idem.

Ignis fœdificii ecclesie vestra casu consumptis, parietibus tamen illis, ac mensa principalis altaris in sua extremitate modicam partem fracturam: [1 & infra.] Inquisit. t. r. dux. respon. quod cum parietes in sua integritate permanerint, & tabula altaris mota, vel enormiter fracta non fuerit, ob causam prædictam nec ecclesia, nec altare debet denuo consecrari.

[1 Quæst. v. si per sœd. Apost. adoceri, si propter hoc ipsius altaris, vel etiam totius ecclesie debet consecrari immorari.]

CAP. VII.

Tollitur ecclesia vel cimiterium, si excommunicatus in ea sepelitur.

Idem Senon. Episcopo.

Consuluit g: & infra. Cœmeteria, in quibus excommunicatorum corpora sepeliri contingit h, reconcilianda erunt asperione a aqua solenniter benedicta, sicut in dedicationibus ecclesiarum fieri consuevit.

CAP. VIII.

Qui fecit ecclesiam consecrari, tenetur eam dotare. h. d. & tene ante hunc casum.

Honorius III. Regne Hungaria.

Utrum sicut ex relatione capituli Oradien. nobis h innotuit, eorum feceris ecclesiam consecrari: [1 & 7.] Cum non sit ecclesia, nisi de dote provisorum ei fuerit, consecranda: eo liberalius ad dotandum prædictam ecclesiam aperire manus munificentie tue debes, quo ad hoc fortius, tanquam ex debito, iam teneris.

[1 Profecto speramus, quod zelus ille, qui te ad ejusdem ecclesie consecrationem induxit, te quoque, ut eidem dotem conferas, debeat animare, & quidem.]

CAP. IX.

Ecclesia polluta per sacerdotem simplicem reconciliari non potest, etiam si aqua fuerit per Episcopum benedicta.

Gregorius IX. Altoricen. Episcopi.

Aqua l per Episcopum benedicta ecclesiam reconciliari posse per alium Episcopum non negamus, per sacerdotes simplices hoc fieri de cætero prohibentes. Non obstante consuetudine provincie m Bracharen.

a Ca. 2. de ded. eccl. m. 3. comp. b beati. c dictio fer. deest in antiq. d al breviter respondemus. e Ca. un. de usu & aut. p. l. in 4. comp. f Ca. un. eod. tit. in 4. compilation. g Ci. tit. de celeb. div. offic. in 4. comp. h contigit. i al. asperione solenniter aqua. &c. k al. innotuit quod eorum, &c. l vid. Ca. v. r. l. 3. var. res. sol. ca. 26. m al. ecclesia, & hoc agnoscat Hostiensis.

(quæ dicenda est potius corruptela) quia licet Episcopus committere valeat quæ jurisdictionis existunt: quæ ordinis tamen episcopalis sunt, non potest inferioris gradus clericis demandare. Quod autem mandantibus Episcopis super reconciliatione factum est, hæcenus per eodem, misericorditer a toleramus.

CAP. X.

Ecclesia etiam non consecrata si polluitur, reconcilianda est. Idem eodem.

Si ecclesia non consecrata quovisunque semine fuerit, sicut sanguinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur, ne divine laudis organa suspendantur. Est tamen, quam citius fieri poterit, consecranda.

DE CELEBRATIONE b MISSARVM, ET SACRAMENTO EUCHARISTIE, ET DIVINIS OFFICIIS.

TITVLVS XLII.

CAP. I.

Presbyter tenetur horis debitis dicere horas canonicas, permittitur tamen sibi ex causa dicere eas usque ad vesperas inclusivè. h. d. secundum unum intellectum.

Ex concilio Agathensi.

Presbyter manet e maritali officio expleto, postquam servituti sue, videlicet primam, tertiam, sextam, nonam, vesperamque persolvat: ita tamen ut horis competentibus juxta possibilitatem, aut a se, aut a scholaribus publicè compleantur.

Deinde peractis horis, & infirmis visitatis, si voluerit, exeat ad opus rurale jejuniis, ut iterum necessitatibus peregrinorum & hospitum, sive diversorum commensurum infirmorum, atque defunctorum succurrere possit, usque ad statutam horam, pro temporis qualitate, propheta dicente: Septies in die laudem dixi tibi: qui septenarius numerus a nobis impletur, si matutini d, primæ, tertie, sextæ, nonæ, vesperæ, & completorii tempore, nostra servituti officia persolvamus: nam de nocturnis vigiliis idem ipse propheta ait: Media nocte surgebam, &c. Ergo his temporibus laudes creatori nostro super justitia sua justitiam referamus.

CAP. II.

Propter missam specialem, missa de feria demittenda non est. Ex concilio Triburien. e

Quidam laicorum habent in consuetudine, ut per singulos dies audiant Evangelium, in principio cuiuslibet verbum: & missas peculiares, hoc est f, de sancta Trinitate, & de sancto Michael. Ideo sanctum est in eodem concilio, ut ulterius hoc non fiat nisi suo tempore, & nisi aliquis velit propter reverentiam sanctæ Trinitatis, non pro alia devotione audire. Sed si voluerit, ut sibi missa caneretur, de eadem die missas audiant, pro salute vivorum & etiam defunctorum. g

CAP. III.

Sufficit sacerdoti semel in die celebrare: & excipit dicit casus scilicet necessitatem, & festum Nativitatis.

Innocentius III. Vigoren. h Episcopi.

Consuluit i: [& infra.] Respondemus, quod excepto die Nativitatis Dominice, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in die unam missam sollemniter celebrare.

a Ita Hostiensis al. mediocriter. b vid. conc. Trid. Sess. 21. in decr. de obser. vandi & evitandi, &c. c Ca. tit. de suffrag. m. 1. comp. d matutinali. al. matutino. e Triburien. al. Triburien. sed in concilio dicitur habetur, in concilio Salustianensi, &c. & c. tit. de suffrag. m. 2. comp. f aut de sancta, &c. g necessarium. h Vigoren. CAP.

CAP. IV.

In Missa commemoratio licet dicatur propria profatio, non tamen dicitur hymnus angelicus, nec symbolum.

Idem Archiepiscopo Bracharen.

Consilium a nostrum: & infra. Requisisti, utrum in diebus profectis, in quibus ad honorem Sancti Spiritus, B. Virginis, & sanctae Crucis missam celebrari contingit, hymnus angelicus, symbolum, ac profatio propria debeat decantari: [1 & 7.] Inquisitioni tuae taliter respondemus, quod apud nos in diebus profectis, cum missarum solennia in honorem B. Virginis celebrantur, neque hymnus angelicus, neque symbolum decantatur, licet in missa propria profatio decantatur: ut inter commemorationem & solennitatem differentia ostendatur: unde, Te Deum laudamus, regularius dimittitur, quam dicatur in laudibus matutinis.

[1 Profatio cum in partibus suis in honore B. Virginis in sabachonem in diebus missis solenniter celebratur.]

CAP. V.

Breve est.

Idem clericis sanctae P. Magalen.

Ex parte b vestra: [2 & 7.] Postulationi vestrae taliter respondemus, quod semper sacerdos vino perfundere debet, postquam totum acceperit Eucharistia sacramentum, nisi cum eodem die aliam missam debeatur celebrare: ne si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.

CAP. VI.

Si quorundam in canone Missae, quae ab evangelistis dicta non fuerunt, credi deberemus quod a Christo Apostolo, & ab Apostolis eorum successores acceperunt, &c. hoc dicit usq. ad 5. quaevisi.

Idem I. quendam Archiepiscopo Lugdunen.

Cum Marthae c: [1 & 7.] Quasi visisti quis formae verborum, quam ipse Christus expressit, cum in corpus & sanguinem suum panem transubstantiavit, & vinum, illud in canone Missae, quo ecclesia utitur generaliter, adiecit: quod nullus evangelistarum legitur expressisse. Cum enim in evangelio dicitur legatur: Accipiens calicem, gratias agens benedixit, & dedit discipulis suis, dicens: Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur, in remissionem peccatorum: in canone Missae sermo iste videlicet, mysterium fidei, verbis ipsis interpositus invenitur. unde cum non evangelista Christum hoc dixisse testetur, miraris, quod aliquis ad se tentaverit cum aliquid plus dixisse, quam aliquis evangelistarum adseveret. Verum si formam ipsius canonis inspicias diligenter, praeter hoc de quo tua fraternitas requisivit, alia duo, videlicet, elevatis oculis in caelum: & aeterni Testamenti: poteris in ipso canone reperire, quae in textu evangelico non leguntur. Sane multa tam de verbis, quam de factis dominicis invenimus ab evangelistis omissa, quae Apostoli, aut supplevisse verbo, vel facto expressisse leguntur. Paulus enim in Actibus s. Apostolorum sic ait: Memnisse vos oportet verba Domini Iesu, qui dixit: Beatus est dare, quam accipere. Hac nullus quatuor evangelistarum descripsit. Nullus etiam horum expressit, quod Paulus s. de Christo ad Corinthios scribens ait: Visus plus quam quingentis fratribus simul, deinde visus est Iacobo: novissimè autem, tanquam abstrusus visus est & mihi. Ipsi etiam Evangelistae mutuo inter se supplevisse leguntur, quae ab eorum aliquo, vel aliquibus sunt omissa. unde cum tres b Evangelistae posterant, Hoc est corpus meum: solus Lucas adiecit, quod pro vobis traditur. Et cum Matthaeus & Marcus dicant, pro

multu: Lucas dicit pro vobis. Matthaeus autem, in remissionem peccatorum adiecit. Caterum ea, quae adduntur in canone missae, possunt ex aliis locis Evangelii comprobari. Ioannes enim suscitationem Lazari describens, Iesum sursum oculos levasse adserit, & dixisse, Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me: & infra. Si tunc igitur in caelum oculos levavit ad Patrem, cum ad corpus exanimae animam Lazari revocavit b: probabilius esse videtur, quod tunc oculos levaverit ad Patrem in caelum, cum panem & vinum in corpus & sanguinem proprium commutavit. Caterum, sicut superius est expressum, cum in textu evangelico novi Testamenti, ponatur, hic interponitur, & aeterni. nam vetus Testamentum, quod hircorum & vitulorum fuit & sanguine dedicatum, temporalia promittebat: Novum autem, quod est Christi sanguine consecratum, promittit aeterna: & ideo testamentum illud fuit vetus & transitorium: hoc autem novum est, & aeternum, vel ut utamur alia ratione, unde novum, id est ultimum esse describitur, inde aeternum, id est, perpetuum d. comprobatur: novissimum etenim hominis testamentum immobile perseverat, quia testatoris obitu confirmatur: juxta quod Apostolus s. testamentum in morte adserit confirmatum: alioquin non valet, dum vixerit, qui testatur. Praeterea non solum scriptura, sed etiam promissio dicitur testamentum, juxta quod Apostolus s. ipse scribit: ideo novi Testamenti mediator est, ut re promissionem accipiant, qui vocati sunt hereditatis aeternae. Sic ergo intelligi debet, quod in ipso canone reperitur. Hic est enim sanguis meus, novi & aeterni Testamenti, id est, novae ac aeternae promissionis, scilicet confirmator, sicut Dominus re promittit: Qui manducat (inquens) carnem meam, & sanguinem meum bibit, habet vitam aeternam. Ex eo autem verbo, de quo movit tua fra. questionem, videlicet mysterium fidei, munimentum erroris quidam trahere putaverunt, dicentes in sacramento altaris non esse corporis Christi, & sanguinis veritatem, sed imaginem g. tantum & speciem & figuram: pro eo, quod scriptura interdum commemorat, id quod in altari suscipitur, esse sacramentum, & mysterium, & exemplum. Sed tales ex eo laqueum erroris incurunt, quod nec auctoritates scripturae convenienter intelligunt, nec sacramenta Dei suscipiunt reverenter: si enim quasi figura est sacramentum altaris, veritas esse negatur: ergo nec mors, nec resurrectio Christi (cum figura sit) veritas est credenda. siquidem mortem & resurrectionem Christi similitudinem & imaginem esse Apostolus manifestat: Christus, inquit, mortuus est pro delictis nostris, & resurrexit propter justificationem nostram. Apostolorum etiam princeps Petrus sic in epistola sua scribit: Christus passus est pro nobis, relinquens vobis exemplum, ut sequamini vestigia eius. sic ergo tam mors Christi, quam eius resurrectio est exemplum, ut & nos peccato mortui iustitiam jam vivamus. Quare si non fuit veritas, quia fuit exemplum, ergo nec verè mortuus fuit Christus, nec verè à mortuis resurrexit: sed absit à fidelium cordibus error iste, cum propheta de b ipso testetur, quod verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. Dicitur tamen mysterium fidei, quoniam aliud ibi creditur, quam cernatur, & aliud cernitur, quam creditur. cernitur species panis & vini, & creditur veritas carnis & sanguinis Christi, ac virtus unitatis & charitatis: [2 & 7.]

Distinguendum est tamen subtiliter inter tria, quae sunt in hoc sacramento discreta, videlicet formam visibilem, veritatem corporis, & virtutem spiritualem.

a Ioan. 11. b revocabat. c Esa. 1. d approbatur. e Hebr. 9. f Hebr. 12. g Hunc errorem novissimè condemnavit Conc. Trid. Sess. 13. de sanctiss. Euchar. sac. ca. 1. & ca. 2. vid. Thom. 3. p. 9. 71. art. 2. h Esa. 53.

512
f. 12
f. 13
f. 14
f. 15
f. 16
f. 17
f. 18
f. 19
f. 20
f. 21
f. 22
f. 23
f. 24
f. 25
f. 26
f. 27
f. 28
f. 29
f. 30
f. 31
f. 32
f. 33
f. 34
f. 35
f. 36
f. 37
f. 38
f. 39
f. 40
f. 41
f. 42
f. 43
f. 44
f. 45
f. 46
f. 47
f. 48
f. 49
f. 50
f. 51
f. 52
f. 53
f. 54
f. 55
f. 56
f. 57
f. 58
f. 59
f. 60
f. 61
f. 62
f. 63
f. 64
f. 65
f. 66
f. 67
f. 68
f. 69
f. 70
f. 71
f. 72
f. 73
f. 74
f. 75
f. 76
f. 77
f. 78
f. 79
f. 80
f. 81
f. 82
f. 83
f. 84
f. 85
f. 86
f. 87
f. 88
f. 89
f. 90
f. 91
f. 92
f. 93
f. 94
f. 95
f. 96
f. 97
f. 98
f. 99
f. 100

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Forma est panis & vini, veritas carnis & sanguinis, virtus unitatis & charitatis. Primum est sacramentum & non res. Secundum est sacramentum & res. Tertium est res & non sacramentum. Sed primum est sacramentum gemine rei. Secundum est sacramentum unius, & alterius res existit. Tertium est res gemini sacramenti. Credimus igitur, quod formam verborum, sicut in canone reperitur, & à Christo Apostoli, & ab ipsis eorum acceperint successores.

[1 Circa plurima sacramenti officio in cura regimini pastoralis pro majori parte renunciatis in domo Domini, quasi abjectus elegere habitare cum illis qui partem optimam elegerunt, sedentes ad pedes Domini cum Maria, ut in lege eius iugiter meditentur, lippitudinem Lea Rachelis pulchritudinem presentem, eam in te vigere credimus intelligentiam scripturarum, ut non solum parvula frangere postea panem, sed profectum etiam cibum solidum ministrare, ac nodos solvere difficultatum quæstionum. Verum quoniam in primatu Apostolorum principis Apostoli sed. magisterium recognoscens, ad eam credis majores causas ecclesie referendus: consultationibus tuis, quas non ob commodum utilitatem terrenam, cum cavilem non contententur quæstionem, sed animarum profectum, ut videlicet in lucem producant obscura scriptura, novimus te novissime libenter quod nobis inspiras Dominus.]

[2 Quod autem mysterium fides dicitur in hoc loco, aliis secundum Joannem spiritus & vita narratur: nam spiritus est in mysterium, juxta illud: Lætera occidit, spiritus autem vivificat, fides qua est vita: secundum quod legitur: Iustus ex fide vivit, propter quod dicit Dominus ipse: Verba qua locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.]

In sacramento altaris aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem h. d. usq. ad 4. tertio loco. Abb. Siculus.

¶ Quævis etiam, utrum aqua a cum vino in sanguinem convertatur? Super hoc autem opiniones apud scholasticos variantur. Aliquibus enim videtur, quod cum de latere Christi duo præcipua fluxerint sacramenta, redemptionis in sanguine, ac regenerationis in aqua, in illa duo vinum & aqua, quæ commiscetur in calice, divina virtute mutantur: ut in hoc sacramento plene sit veritas & figura. Alii verò tenent, quod aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino, licet Physici contrarium adseverent, qui aquam a vino per artificium posse adseverent separari. Præterea potest dici, quod aqua non transeat in sanguinem, sed remanet prioris vini accidentibus circumfusula, ita quod vini saporem adsumit: quod inde convincitur, quia si post calicis consecrationem aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transeat in sanguinem, nec sanguini commiscetur: sed accidentibus prioris vini commixtum, corpori, quod sub eis later, undique circumfunditur, non madidans circumfusum: ipsa tamen accidentia vinum adpositum videntur adhaerere, quia si aqua fuerit adposita, vini saporem adsumit. Contingit igitur accidentia mutare subiectum, sicut & subiectum contingit accidentia permutare: cedit quippe natura miraculo, & virtus supra consuetudinem operatur. Sed nec inconveniens creditur aut absurdum, si aqua in corpore Christi esse credatur, cum legatur b de ipsis e latere processisse: [1 & 7.] Verum inter opiniones prædictas illa probabilior iudicatur, quæ adserit aquam cum vino in sanguinem transmutari: ut expressus eluceat proprietates sacramenti. Nam cum aqua multa sint populi multi, juxta quod alibi legitur: Beati qui seminatis super omnes aquas: ideo vino aqua unitur, ut Christo populus adunetur: per hoc enim quod suscepit ipse de nostro, & accepimus ipsi de suo, tam insolubili nexu conjungimur, ut qui est unum cum patre per ineffabilem unitatem, fiat

a Hunc art. explicat B. Tho. 3. p. q. 74. ar. 3. & Sor. 4. sentent. dist. 9. q. 1. art. 6. b Ioan. 21. c Corpore legitur ut plurimum in antiquis.

unum nobiscum per admirabilem unionem, ac per hoc, ipso communitur mediante, cum patre unum efficiuntur.

¶ Pater a inquit, sancte, serva eos, quos dedisti mihi, ut sint unum sicut & nos: non pro his rego tantum, sed pro eis, qui creduntur sunt per verbum eorum in me, ut & ipsi in nobis unum sint, & mundus credat quia tu me misisti.

[1 Illud autem est nefarium opinari, quod quidam dicunt præsumpserunt, aquam videlicet in phlegma converti. Nempe de latere Christi non aquam, sed humorem aquaticum mentionem esse, non attendentes quod de latere Christi duo fluxerunt sacramenta, & quod non baptizantur in phlegmate, sed in aqua, juxta quod Dominus protestatur: Nisi quis renatus fuerit in aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum Dei.]

¶ Oratio qua dicitur in secreta in festo sancti Leonis, immutata est, quia ubi dicebatur: Annue nobis Domine, ut anime famuli tui Leonis hæc illi profit oblatio: hodie dicitur, ut intercessione B. Leonis hæc profit nobis oblatio. & hæc mutatio contingit, quia sancti nostri orationibus non indigent, sed sui. h. d. usq. ad finem. Abbas.

¶ Tertio loco b fraternitas sua requisivit, quare fuerit mutatum quod in secreta B. Leonis, secundum antiquiores codices continetur, sic videlicet: Annue nobis Domine, ut anime famuli tui Leonis hæc profit oblatio: cum in modernis sacramentariis habeatur, Annue nobis quæsumus domine, ut intercessione B. Leonis hæc nobis profit oblatio: Super quo respondemus, quod cum sacra scriptura dicat auctoritas, quod injuriam facit martyri, qui orat pro martyre: idem est ratione confusum de c sanctis aliis sentiendum, quia orationibus nullius non indigent, pro eo, quod cum sint perfecti beati, omnia eis ad vota succedunt: sed nos d potius orationibus eorum indigemus, quos (cum miseri sumus) undique mala nostra perturbant: unde quod in plerique e orationibus continetur, Prosit vel f proficiat huic sancto vel illi talis oblatio ad gloriam & honorem: ita debet intelligi, ut ad hoc profit, quod g magis ac magis a fidelibus glorificetur in terris: licet plerique reputent non indignum sanctorum gloriam utque ad iudicium argumentari, & ideo ecclesiam interim sanè posse augmentum glorificationis eorum optare. Verum b utrum in hoc articulo locum habeat illa distinctio, quæ docetur, quod defunctorum alii sunt valde boni, alii sunt valde mali, alii mediocriter boni, alii mediocriter mali: unde suffragia, quæ sunt a fidelibus in ecclesia pro valde bonis, & orationes sunt gratiarum: pro valde malis, consultationes vivorum: expiationes verò pro mediocriter bonis & propitiationes pro mediocriter malis: tua discretio investiget.

CAP. VII.

Gravius peccat, qui simulat conficere, & non conficit, quam qui conficit in mortali.

Idem rethoribus Romanae fratres.

DE homine: & infra. Quævis etiam, quid de caetero Presbytero videatur, qui cum se sciat in mortali crimine constitutum, missam solennem, quæ non potest propter necessitatem quamlibet intermittere, propter sui facinoris conscientiam dubitat celebrare, peractisque cæteris circumstantiis, missam celebrare se fingit, & suppressis verbis, quibus conficitur corpus Christi, panem l & vinum tantummodo pure sumit, ita credens per id quod præterdit, populo satisfacere, ut per hoc, quod intendit, Deum non debeat provocare. Cum

a Ioan. 17. b Summa est sanctus in celo cum Deo regnantes, non egere precibus nostris, sed nos eorum intercessionibus. vide Conc. Trid. sess. 21. tit. de invocac. & relig. sanct. &c. c al. ita: & de sancto alii sentiendum. d vid. Sorum 4. sent. dist. 41. q. 3. art. 1. e pluribus. f illi. g al. ita quod magis ac magis, &c. h vid. Dominic. Sorum 4. sent. dist. 41. q. 2. art. 1. i Ca. 6. eod. tit. in 3. compilat. k in antiquis legitur, Quæsumus I In Cod. Barb. panem & vinum purum tantummodo sumi. ergo

ergo falsa sint abjicienda remedia, quae veris sunt periculograviora: licetis, qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum, peccet graviter si se ingerat irreverenter ad illud, gravius tamen videtur offendere, qui se fraudulenter illud praesumpserit simulare: cum ille in solius misericordiae Dei manum incidat, iste vero non solum Deo (cui non veretur illudere) sed populo, quem decipit, se astringat.

CAP. VIII.

Hic impiabat opinio, quae habet quod in sacramento altaris aqua convertatur in phlegma, & probat Christum fuisse verum Deum & verum hominem, & quod de ipsius latere exiit vera aqua.

Idem Ferraricensi Episcopo.

Quadam nostra decretali epistola asseris te a legisse illud fuisse nefarium opinari, quod quidam dicere praesumpserunt, in sacramento videlicet Eucharistiae aquam in phlegma converti, nam de latere Christi non aquam, sed humorem aquaticum mentiuntur exisse: [1 & 7] Nos igitur ad tuae supplicationis instantiam respondemus, quod quidam dixerunt, sed erraverunt, Christum non fuisse verum Deum, sed adoptivum, ut miser à Ariani. Alii Christum non fuisse verum hominem, sed phantasticum, ut impij Manichaei. e Sed adversus huiusmodi haereseos Ioannes d. Apostolus in epistola sua loquitur, dicens: Tres sunt qui testimonium dant in caelo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus: & hi tres unum sunt, per hoc intendens ostendere quod Christus sit verus Deus. Et tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, per hoc intendens ostendere, quod Christus sit verus homo. Nam ad esse hominis duo principaliter exiguntur, videlicet corpus, & anima, ex quorum conjunctione verus homo subsistit. ¶ Per hoc autem, quod in articulo mortis Christus inclinato e capite tradidit spiritum, de quo voce magna clamaverat: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum: manifeste probatur, quod ipse spiritum habebat, non solum statum vitalem, sed animam rationabilem: sic qua praedixerat: Tristis est anima mea usque ad mortem: & postquam habes ponens auribus meis, & iterum suscitasti eum. ¶ Per hoc autem, quod unius militum lancea latus eius aperuit, & continuo sanguis exiit & aqua: probatur aperte, quod Christus verum corpus habebat. Nam de phantastico corpore, nec sanguis, nec aqua potuisset exire, unde ille f. qui vidit, testimonium perhibuit, & testimonium eius est verum: quia tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. ¶ Quod videlicet Christus sit verus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens, probatur ex eo, quod spiritum vitalem emisit, & de vero corpore probatur, quoniam ex eo sanguis exiit, & aqua: rationalis quippe anima non possent vivere, nisi corpus humanum, ex quibus verus homo consistit. ¶ Ceterum sicut fuit verus spiritus, & verus sanguis, ita proculdubio vera aqua: cum Christus sit veritas, & à veritate omnis fallacia sit penitus aliena: nam si non fuisset aqua, sed phlegma, quod de latere Saluatoris exiit, ille, qui vidit, & testimonium veritati perhibuit, profecto non aquam, sed phlegma dixisset, nec in hoc verum regenerationis sacramentum fuisset ostensum: cum per sacramentum baptismi non regeneremur in phlegmate, sed in aqua, neque per hoc posset vero argumento probari, quod in sacramento Eucharistiae ascendenda sit aqua vino, si de latere Christi, non aqua, sed phlegma cum sanguine profuisset. Sed nec vera fuisset figura, quae super hac re praecellit in veteri Testamen-

to, quando Moyses a virga percussit siletem, & ex ea non phlegma, sed aqua b manavit. Restat igitur ut qualiscunque fuit illa aqua, sive naturalis, sive miraculosa, sive de novo divina virtute creata, sive de componentibus ex parte aliqua resoluta: proculdubio vera fuit: cum naturaliter possit & compositum in componentia, & elementatum in elementa resolvi: quemadmodum verus exiit sudor ipsius, sicut guttae sanguinis decurrentis in terram. Cum autem ad compositionem humani corporis quatuor elementa concurrant, videlicet terra, aqua, aer, & ignis: & ad vegetationem eiusdem corporis quatuor humores consimiles illis conveniant, videlicet sanguis, cholera, phlegma, & melancholia: ut veritatem humani corporis expressus demonstraret, unum ex illis, & unum ex illis Ioannes expressit, illa quae potius ex illis, & ex istis quae magis mysterio e congruebant, ex elementis aquam, & ex humoribus sanguinem: in quibus duobus duo, maxime d, sacramenta, redemptionis videlicet & regenerationis elucet.

[1 Licet autem his magnis & authenticis viris sensisse recessus, quorum opinionem didi & scriptis hactenus es secutus, ex quo tamen nos in contrarium sentimus, nostra compelleris sententia consentire. Sed verbum lo. Apostoli te multum movere fateri, dicens: Tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, & hi tres unum sunt, quatenus hoc ultimum in plerisque, co-dicibus minime habeatur, ab omnibus, quod dicit sic exponi, illos videlicet esse unum, de una & eadem re, scilicet de humanitate Christi testari: Torro si non vera fuit aqua quae fluxit de latere Christi, & non humani corporis humor: qualiter per illam perhibetur quod Christus sit homo non videt? glossa namq. super illum locum sic habet. Spiritus, id est, humana anima quam emisit in partu, aqua & sanguis quae fluxerunt de latere Christi, quod fieri non possent, si non haberet veram carnem naturam. Sic ergo tam ex textu quam ex glossa proponitur per illam aquam probari quod Christus sit verus homo, & ideo si dicatur quod illa non exiit vera aqua, sed aquatica humani corporis humor, tam expostoris quam Apostoli verba intelligibilia tibi esse videntur: sed dato quod fuerit vera aqua, sicut nos credimus & fateamur, nec ista, nec illa sufficienter intelligi. Unde nos humiliter supplicasti quatenus ad generalem utilitatem legentium, & nebulam de tuo corde tollendam sufficenter & evidenter hoc exponere dignaremur.]

CAP. IX.

Præcipit praelati & clerici in virtute obedientiae, ut nocturnum officium & diurnum studiosè celebrent & de votè.

Idem in Concilio generali. e

Dolentes referimus, quod non solum quidam minores clerici, verum etiam aliqui ecclesiarum praelati, circa f. comestiones superfluas, & fabulationes illicitas (ut de aliis taceamus) ferè medietatem noctis expendant, & somno residuum relinquunt, vix ad diurnum concentum avium excitantur, transcurrendo [2 undique] continuata syncopa matutinum. Sunt & alii, qui missarum solennia vix celebrant quater in anno, & (quod deterius est) interesse contemnunt: & si quando cum hæc celebrantur interfint, chori silentium fugientes, intendunt exterius colloquutionibus laicorum: dumque auditum ad indebitos sermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad divina. Hæc igitur & similia sub poena suspensionis penitus inhibemus, districtè præcipientes in virtute obedientiae, ut divinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus studiosè celebrent pariter & devotè.

a C. 7. cod. tit. 1. 3. comp. vide Ser. 4. sent. dist. 1. quæst. 3. art. 5. & Lib. 9. q. 1. art. 5. b Hoc d. amaviti Conc. Nicaen. vide Dico-pho- rum l. 1. c. 7. & c. 8. c Vide Epiphanius, lib. 2. contra haeresi ha- rissi 68. d 1. Ioan. 5. e Matth. 27. Luc. 22. Marc. 15. Mat. 26. Ioan. 19. Ioan. 19. f 1. Ioan. 3.

a Num. 20. b emanavit, al. emanatus, Luc. 22. c mi- nisteris. d maxima. e scilicet Lateran. sub Innoc. III. c. 17. referitur c. 2. ut. de celebr. offic. in 4. comp. f In Cod. Barb. tit. 6. superfluas & confabulationes. g usq. & in concil. continua- ta.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CAP. X.

Eucharistia debet mundè servari, & in eius elevatione & delatione populus debet se inclinare: & cum deservit ad infirmum, debet ferri in decenti habitu, & cum lumine: transgressores vero graviter sunt puniendi.

Honorius III.

Sanè cum olim & infra. Ne propter incuriam sacerdotum divina indignatio gravius exardescat, districtè præcipiendo mandamus, quatenus à sacerdotibus Eucharistia in loco singulari mundo & signato semper honorificè collocata, devotè ac fideliter conservetur. Sacerdos verò frequenter doceat plebem suam, ut cum in celebratione missarum elevatur hostia salutaris, se reverenter inclinet: idem faciens, cum eam deservit Presbyter ad infirmum. Quam in decenti habitu superposito mundo velamine ferat, & referat manifestè ac honorificè ante pectus cum omni reverentia & timore, semper lumine præcedente, cum sit candor lucis æternæ, ut ex hoc apud omnes fides & devotio augeatur. Prælati autem huiusmodi mandati graviter punire non differant transgressores: si & ipsi divinam & nostram voluntatem effugerint ultionem.

CAP. XI.

In ecclesiis collegiatis debent celebrari duæ missæ collegialiter, una pro defunctis, alia secundum exigentiam diei, ut pro festo, si festum occurrit, vel pro feria si feria.

Idem universis ecclesiarum prælati.

Cum creatura a non habeat quid pro meritis respondeat creatori: [1 & 7.] Mandamus, quatenus nullum in vos torporem negligentiam defunctorum, & pro festo vel feria secundum temporum congruentiam missarum solennia conventualiter celebretis.

[1] *Cum igitur ecclesia Gallicana per Dei gratiam tanquam lucerna super candelabrum posita alius luceat per exemplum, ut qui videntes opera eius bona glorificent Patrem celestem, ne, quod absit, tanta negligentia tenebris obumbratur, & alius consequenter obumbrat, universitatem vestram rogandam duximus & monendam, per apostolicam mandantes.*

CAP. XII.

In die Cene Domini Episcopus tantum in sua ecclesia debet missam celebrare, & christina consecrare.

Idem.

Te referente: [1 & 7.] Cum cuilibet sacerdoti, quacunque dignitate præfulgeat, unam in die celebrare missam sufficiat: nam & valde est felix, qui celebrat dignè unam: Fraternitati tuæ mandamus, quatenus die Cene Domini in ecclesia Syontina duntaxat, in qua tenèris christina consecrare, missarum studeas solennia celebrare.

[1] *Didicimus, quod in die Cene Domini de antiqua tenèra consuetudine christina consecrare in ecclesia Syontina, sed cum mane diei ejusdem ad Garganicam ecclesiam accedat, ut ibidem prout moris est, recipiat ponentes, vel remittentes vel peregrinos ipsius loci: clerus & populus celebrare missam in eadem ecclesia Garganica præquam ad Syontinam redeas te compellunt, propter quod nostram & Apostolicam consilium implorasti. Cum autem christina eodem die infra missarum solennia consecras, &c.]*

CAP. XIII.

In sacrificio altaris plus de vino, quam de aqua ponendum est.

Idem Archiepiscopo Abhasen.

Perniciosus in huius partibus inolevit abusus, videlicet quod in majori quantitate de aqua ponitur

a Vid. Conc. Trid. Sess. 19. in decr. de sanct. Euch. Sacr. c. 6. & 7. b inclinari. c voluerint. d Vid. Conc. Trid. Sess. 22. tit. De doctrina de sacrificio Missæ c. 2. & 3. & Sess. 25. decr. de purg. e Archiep. Syontis. f Vid. Th. 3. p. c. 83. ar. 2. ad 2. arg. g Casalens. al. Val. valen. al. Valsalens. Hoc ultimum credo verius. h Vid. B. Th. 3. p. 74. ar. 3. & Solum 4. sent. dist. 9. q. 1. ar. 6.

in sacrificio, quam de vino. Cum secundum rationabilem consuetudinem ecclesiæ generalis plus in ipso sit de vino, quam de aqua ponendum.

Ideoque fraternitati tuæ mandamus, quatenus id non facias nec in tua provincia fieri patiaris.

CAP. XIV.

Ab officio & beneficio deponitur Presbyter, qui sine aqua & igne, vel in pane fermentato, vel vase ligneo sacrificat.

Idem Episcopo Brixien.

Lteras a tuas recepimus continentes, quod cum super excessibus Presbyteri ecclesiæ sanctæ Brigidæ, Brixien. inquireret, confessus est, quod cum quadam die hostiam & calicem non haberet, in pane fermentato, & cypholigneo missarum solennia celebrare præsumpsit: [1 & 7.] Intellecto iterum, quod prædicta ecclesia per malitiam dicti Presbyteri multipliciter lædebat, inquisitionis officium iterans ex eius confessionibus inventi, quod idem sine igne sacrificabat & aqua. Cum igitur vel ex aperta malitia, vel nimia desipientia peccasse probetur mandamus, quatenus officio & beneficio perpetuò ipsum privet.

[1] *Quare ipsum suppositi perpetuo interdicto, considerans quod in aliqua ecclesia regulari mutaret in melius vitam suam. Postmodum autem illo coram ven. fr. m. Hostien. Episcopo Ap. si. it. ut sic cum misericorditer ageret supplicante: idem ad celebrationem divinorum Presbyterium restituens memoratum, super suspensione beneficii, causam S. Salvatoris & S. Luca Brixien. præpositi deprecavit, quod ad beneficium restituere eundem. Deinde rursus versus de partibus marinis.]*

DE BAPTISMO ET EIUS EFFECTU.

TITVLVS XLII.

CAP. I.

Licet puer sit immersus in aqua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, si non sit dictum, Ego te baptizo in nomine Patris, &c. non est baptizatus.

Alexander III.

Si quis puerum b ter in aqua immerferit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, amen: & non dixerit, Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, non est puer baptizatus.

CAP. II.

Si probabiliter dubitatur, an quis fuerit baptizatus, potest iterari forma hic expressa.

Idem.

De quibus dubium est, an baptizati fuerint & baptizantur his verbis præmissis. Si baptizatus non te baptizo: sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo, &c.

CAP. III.

Sacramentum baptismi utiliter confertur parvulis, licet non credant nec intelligent, & remittitur peccatum originale, h. d. n. s. q. 1. verum.

Innocentius IV. Arelaten. Archiepiscopo.

Majores ecclesiæ & causas, præsertim articulos fidei contingentes, ad Petri sedem referendas intelligit, qui eum quaerenti Domino, quem discipuli dicerent ipsum esse, respondisse notabat: Tu f. et christi filius Dei veri: & pro eo Dominus exorasse, ne discipulus des eius. Quibusdam igitur quaestionibus, quas contra catholicos hæretici moverant, nos postulas responderet, Asserunt enim parvulis inutiliter baptismum conferri:

a Vid. B. Thom. 7. q. art. 4. & q. 83. ar. 3. ad 6. arg. & q. 7. a. art. 6. & 7. b Ca. 1. De baptis. puer. 2. comp. Vid. B. Thom. 3. par. q. 66. art. 5. & Scotum 4. sent. dist. 3. q. 1. art. 1. c Vid. B. Thom. 3. par. q. 66. art. 9. & B. Clement. 1. d. c. 15. constitutionum Apostolicarum. d al. baptizatur. e Ca. eod. tit. 3. comp. f Mart. 14. & Luc. 22.